

studijní text 20

Ž I V O T K Ř E S Ť A N A

Ú v o d

tento základní kurs začal otázkou po člověku. Otázka po člověku našla svou rozhodující odpověď v Ježíši Kristu, člověku, ve kterém se Bůh stal přítomným v tomto světě kvůli lidem, který byl sám Bohem. Ale také Ježíš klade otázku, je sám otázkou církvi; působí církev v této době tak, jak jí to uložil, předává dále lidem odpověď, kterou dal Bůh lidem skrze něho? Třetí myšlenkový okruh tohoto kursu se zabýval cestou a působením církve. Otázky, které si klade církev, jsou vždy v každé době také otázkami pro jednotlivé křesťany. Církev je jistě víc než součet svých jednotlivých členů, její hlavou a pánem je Ježíš Kristus. Církev však neexistuje a nepůsobí bez svých členů, mimo své členy. A tak je možno celý čtvrtý cyklus základního kursu, který začíná tímto sešitem, nadepsat: "Odpověď na Boží čin spásy - život z víry". pojednává o základních formách a úkolech dnešního křesťanova života.

každý křesťan má přítom svůj úkol, o kterém chce zvláště tento sešit mluvit. jak křesťan najde tento úkol? jaké místo v církvi a ve světě může a musí zaujmout? v jakých podmínkách musí tyto úkoly plnit? jakou cestou jde křesťan k dovršení svého života? to tvoří rámec tématu tohoto sešitu. Má pomoci najít kriteria pro život křesťana v dnešní době.

OBSAH

1. ZÁKLADNÍ RYSY KŘESŤANSKÉHO CHÁPÁNÍ ČLOVĚKA

1.1 Cesta ke křesťanský výpovědí m o člověku

1.11 problém; lze se o člověku vyslovit s konečnou platností?

1.12 východisko řešení; Ježíš Kristus je poslední Boží slovo o člověku

1.13 Metoda řešení; Boží slovo o člověku lze poznat z dějin

1.14 zvláštní rys tohoto řešení; konečný soud o člověku lze pronést jen na základě víry

1.2 Křesťanský obraz člověka v různosti historického vyjádření

1.21 jak chápe křesťan sám sebe

- pavel; člověk mezi starou a novou skutečností
- církevní otcové; člověk jako obraz a podoba Boží
- mystikové; božská skutečnost v člověku
- konec středověku; člověk jako partner v dialogu s Bohem
- začátek novověku; člověk jako "homo faber"
- moderní představa; člověk jako spolutvůrce budoucnosti

1.22 jak chápe křesťan své spojení s církví

- křesťanský starověk; společenství vyvolených
- pokonstantinovská doba; jednota příslušnosti ke státu a církvi
- začátek novověku; právní charakter vztahu k církvi
- moderní trend; nezávislost a kritický souhlas
- druhý vatikánský koncil; křesťan jako člen božího lidu ve službě světu

1.23 jak chápe křesťan svůj vztah k Bohu

- raná východní teologie; zbožštění člověka
- problém západní teologie; lidská svoboda a Boží předurčení
- novověký problém; Boží milost jako doplnění přirozenosti
- současnost; otázky, které ateismus klade křesťanství

1.3 Ježíš Kristus - poslední Boží slovo o člověku

1.31 Ježíš Kristus je východiskem otázky pro člověka

1.32 Ježíš Kristus je odpovědí na otázku po člověku

1.33 Ježíš Kristus umožňuje křesťanský život v duchu

1.4 Úkoly

2. KŘEŠŤANSKÝ ŽIVOT JAKO POŽADAVEK A PŘÍSLIB BOŽÍ

2.1 Z á k l a d n í p r v k y k ř e š ť a n s k é h o ž i - v o t a , n á s l e d o v á n í a c h a r i s m a

2.11 Biblické svědectví o následování

- povolání všech
- funkce pro obec a spojení s Kristem

2.12 Biblická svědectví o charismatu

- křesťanský život jako charisma
- různost charismatů ve společné službě

2.2 U s k u t e č ě n í k ř e š ť a n s k é h o ž i v o t a v e s p o l e č e n s t v í

2.21 Jednotlivec a společenství jsou pna sebe vzájemně odkázáni

2.22 Charisma a instituce jsou na sebe vzájemně odkázány

2.23 Jednotlivec a společenství se spojí v jednotu při dovršení Božího království

2.3 U s k u t e č n ě n í k ř e š ť a n s k é h o p o v o l á n í z o s o b n í h o r o z h o d n u t í

2.31 Povolání křesťana jako celoživotní proces

2.32 Rozhodnutí pro sebe v rozhodnutí pro Boha

2.33 Boží volání;

- v lidském rozhodnutí
- v celku života

2.4 C e s t a k e k ř e š ť a n s k é m u r o z h o d n u t í

2.41 Měřítko osobního rozhodnutí;

- "věčné danosti"
- zkušenost lidského naplnění
- osobní angažovanost
- osvědčení se a plodnost

2.42 Kristas jako nosný základ rozhodnutí křesťana

2.43 Rozhodnutí křesťanského společenství z rozhodnutí jednotlivce

2.5 Úkoly

3. ŽIVOT KŘEŠŤANA NA CESTĚ K DOVRŠENÍ

3.1 N a p ě t í v k ř e š ť a n s k é e x i s t e n c i

3.11 Napětí mezi přirozeností a milostí

3.12 Napětí mezi tělem a duší

- 3.13 Napětí mezi nasazením a rozjímáním
- 3.14 Napětí mezi činností a přijímáním
- 3.15 Napětí mezi nezštností a seberealizací
- 3.16 Napětí mezi jednotlivcem a společenstvím
- 3.17 Napětí mezi osobním činem a slovním vyjádřením
- 3.2 "Cíl" křesťanské existence
- 3.21 Zhroucení ve smrti jako poslední otázka po smyslu života
- 3.22 Naděje na vzkříšení
 - založena na splněné důvěře Ježíšově
 - začíná tváří v tvář smrti
 - přesahuje lidské chápání
 - opírá se o definistivní rozhodnutí pro Krista a o společenství svatých
 - očekává dovršení světa člověka
 - dostává svou podobu z působení Ježíšova
- 3.23 Konečné tříbení a zrání
 - odpuštění
 - odmítnutí ze strany člověka
- 3.24 Boží budoucnost v lidské přítomnosti
- 3.3 Modlitba jako způsob uskutečnění křesťanské existence
- 3.31 Modlitba jako seivenalezení člověka před Bohem
- 3.32 Modlitba jako rozhovor člověka s Bohem
- 3.33 Způsoby modlitby:
 - prosebná modlitba
 - meditace
 - rozhovor jako modlitba
 - modlitba děkonná a oslavná
 - liturgická modlitba
 - politická modlitba
- 3.34 Kristus, cesta a cíl modlitby
- 3.35 Obsah modlitby
- 3.36 Řád modlitby:
 - určen jednotlivými prožitky
 - určen impulsem okamžiku
 - určen životem obce
- 3.37 Výrazové formy modlitby
- 3.38 Těžkosti při modlitbě

3.4 Utrpení v křesťanském životě

3.41 Význam utrpení:

- utrpení jako utrpení života
- utrpení jako pokání
- utrpení jako vzdání se
- utrpení jako spoluutrpení s Kristem

3.42 Ježíš Kristus - základ naděje ve chvílích utrpení

3.43 Ježíš Kristus - Boží ANO k lidskému životu

3.5 Úkoly

1. ZÁKLADNÍ RYSY KŘESŤANSKÉHO CHÁPÁNÍ ČLOVĚKA

1.1 Gesta ke křesťanským výpovědím o člověku

Křesťanství je možno chápat jako světový názor, jako poselství, jako konstrukci výroků, ve kterých jsou vysloveny poslední pravdy a směrnice pro život. Takové chápání křesťanství je však jednostranné (srv. seš. 5/4.15). Chceme-li se přiblížit otázce, co je člověk, a odpovědi na ni, musíme toto pojetí křesťanství prohloubit, resp. doplnit.

1.11 Lze se vyslovit o člověku s konečnou platností?

Boha nelze vystihnout žádnou naukovou konstrukcí - ani v křesťanském dogmatu. To je patrné již z toho, že je Bůh svobodný a že tato svoboda patří k jeho nejvlastnější podstatě. A charakteristickým znakem svobody je právě to, že se nedá beze zbytku spouštět do pevných a určitých forem. Bůh je víc než vědění o něm, ba víc než zkušenost s ním.

Velká křesťanská tradice to vždy věděla. Je charakteristické, že Mikuláš Kusánský (srv. 1/4.22) označuje vědění o Bohu jako "vědoucí nevědomost"

Ale ani člověk se nedá jen tak jednoduše vyjádřit. Každý člověk je "já", jednotlivec, osoba (srv. 2/1.2). Toto já, střed osobnosti člověka se vymyká každé definici. Zahrnuje životní zkušenosti (vědomé i nevědomé), dědičné vlohy, původ člověka, zde se člověk stýká s okolním světem a se svými úkoly. Tato jedinečnost lidského já a všechny faktory, které je určují, působí, že žádný člověk, žádný jedinec, nemůže být převeden na nějaký obecný vzorec. každý člověk je víc než je o něm možno říci.

Křesťanská antropologie, křesťanské učení o člověku, má své nejvlastnější místo tam, kde se stýkají obě tyto nevyslovitelné skutečnosti - Bůh a člověk. neboť křesťanská antropologie musí chápat člověka jako bytost, která je povolána Bohem, stojí před ním a může být tedy pochopena jen ve světle Božím.

Tím jsou vysvětleny potíže, s kterými se setkává takto pojatá křesťanská antropologie. Jak lze vyjádřit a dokonce nyukově vyložit to, co se zdá, že uniká každému tvrzení, každé výpovědi? Šance křesťanské antropologie říci s konečnou platností

něco o člověku spočívá v tom, že zná "místě", kde je člověk přece poznatelný: Boha, který se v Ježíši Kristu svobodně angažoval pro lidi a pro každého jednotlivého člověka.

1.12 Východisko řešení: Ježíš Kristus je konečné Boží slovo o člověku.

Boží slovo řečené lidem v jejich historii, které přišlo v Ježíši Kristu, které samo je Ježíš Kristus, umožňuje křesťanskou antropologii, neboť dává výpovědi o člověku jistotu, za kterou stojí Bůh. V Kristu nacházejí naše názory na člověka platné měřítko, kterým může být měřeno vše lidské. Toto měřítko není nějaká definice nebo slovní vyjádření, nýbrž prostě sám Ježíš Kristus. protože tuto křesťanskou normu, Ježíše Krista, není možno zevrubně vyjádřit jednoduchými pojmy a naukovými větami, může být konečná Boží výpověď o člověku pochopena jen na základě víry.

Tím, že se křesťanská antropologie orientuje na Ježíše Krista, je chráněna před dvojným omylem. podle existencialismu (srv. seš. 4/7.5) nelze člověka vůbec určit; vzniká stále znovu; jeho podstatou je to, co ze sebe udělá dnes nebo zítra a nic víc. Křesťan ale ví, že Bůh zná jeho "podstatu" a že ji srozumitelně vyslovil v Ježíši Kristu pro všechny časy.

Totalitní systémy (např. fašismus) mají naproti tomu o člověku přesně ohraničenou představu, jak by měl vypadat. protože však člověk této představě nevyhovuje, stanoví se úkol přetvářet ho podle ní. Konečným produktem je unifirmovaná tyranie; všichni jsou "vyrovnáni".

1.13 Metoda řešení: Boží slovo o člověku lze poznat z dějin

Boží slovo k lidem, které shrnutě přišlo v Ježíši Kristu, vzneslo v historii různé nároky a také se mu dostalo různé odpovědi: tak jako má každý člověk svůj obraz Boha a tím i určité porozumění sebe sama, tak má také každá doba svou představu o Bohu a o člověku. Kdo chce v křesťanské antropologii vypovídat o člověku, nesmí se omezit jen na jeden historický obraz člověka. Musí mít před očima různost křesťanských obrazů člověka v historii.

Je to podobné jako při seznamování se s nějakým člověkem. Musíme ho pozorovat v různých situacích - jen tak jasněji poznáme, kdo to skutečně je.

Různé křesťanské obrazy člověka nestojí prostě vedle sebe. všechny závisejí na onom sebepojetí, které se vytvořilo při

setkání učedníků s Ježíšem a které bylo závazně pro všechny časy uchováno v písmu svatém. Všechna následující století přispívala pak svými vlastními zkušenostmi, filosofickými a přírodovědeckými poznatky ke ztvárnění tohoto křesťanského sebepojetí. Naše dnešní antropologie může pouze shromáždit toto ovoce a přiřadit k němu své poznatky.

Tak musí k vytvoření tohoto celkového obrazu přispět kromě historie i různé moderní vědy jako filosofie, psychologie, sociologie atd. Je třeba snést do jedné mosaiky četné jednotlivé poznatky; všechny se mohou vzájemně doplňovat, nelze nalézt obecný vzorec, na který by se převedly, ale každý jednotlivý kamínek znamená sám o sobě nenahraditelný přínos k celkovému obrazu. Teprve celkový obraz je křesťanská antropologie.

To, že přemýšlení o křesťanské antropologii je odkázáno na dějiny křesťanské antropologie, má svůj základ v centrálním křesťanském dogmatu; nadhistorická pravda Boží je zřejmá v historickém člověku Ježíši. Církev je eo zvinutím této jedinečné události v prostoru^a času, v ní se především projevují "dějiny působení" Kristovy skutečnosti.

1.14 Zvláštní rys tohoto řešení; konečný soud o člověku lze pronést jen na základě víry

Křesťanská antropologie se nesmí snažit vytvořit nějaký nehistorický, mimočasový obraz člověka a zároveň se musí střežit i druhého extrému - měnit stanoviska podle dobových názorů. Platné a přitom časové mohou být její představy jen do té míry, nakolik se jí podaří postavit člověka před Boží výzvu v Ježíši Kristu.

Bude také neúspěšné, pokusí-li se pouze vrátit k historickému Ježíši. Musí naslouchat Božím požadavkům v průběhu dějin, v církvi a jejích dějinách.

Jen tak dospěje také jednotlivý křesťan k poznání sama sebe. To, s čím se setkává prostřednictvím oživující víry církve (skrže níž je spojen se svým počátkem - Ježíšem Kristem) jako s požadavkem Božím vůči lidem a s poznáním o člověku, musí křesťanská antropologie zpřístupnit co možno nejvíce.

1.2 křesťanský obraz člověka v různosti historického vyjádření
v následujícím se pokusíme sledovat důležité aspekty křes-

řanské antropologii v historii. Nemůžeme přitom přirozeně rozvinout celé bohatství historie.

1.21 Jak chápe křesťan sám sebe

Snaha křesťanů pochopit samy sebe vedla v průběhu dějin k vytvoření různých modelů představ, z nichž si všimneme těch nejdůležitějších.

1. pavel; člověk mezi starou a novou skutečností.

pavel vyjádřil své chápání člověka v různých výrocích, které jsou plné napětí. Ježíš Kristus osvobodil podle něho lidi z otroctví zákona, jak byl formulován pro Boží lid staré smlouvy. Tento zákon sám o sobě nebyl špatný, ale lidé žili podle "těla", v náklonnosti ke zlému, nikoli "z nitra". Proto vedl u nich zákon k hříchu a ke smrti. V duchu Kristově je však člověk svoboděn. Není již podroben moci hříchu. Toto "vzkříšení z hříchu" má svůj původ v Ježíšově vzkříšení ze smrti na kříži. Svoboda, vzkříšení, jsou sice již nyní přítomnými dobry spásy, ale plně a právoplatně patří do budoucnosti.

pavlovi přitom nejde o to, aby vyřekl objektivní obraz podstaty člověka. Svými výroky plnými napětí chce vysvětlit, že člověk vděčí za svou existenci Bohu; je určen spásnou činností Boží v Ježíši Kristu. Skrze Ježíše Krista je v duchu svatém spojen s Otcem.

2. Církevní Otcové; člověk jako obraz a podoba Boží

Církevní Otcové napojují své úvahy o člověku často na slova 1.kap. Geneze o tom, že člověk je "obraz a podoba Boží".

Gen 1 se nevyjadřuje o vlastní podstatě člověka. Chce spíše říci, že člověku jako reprezentantu Boha přísluší vláda nad zemí (srv.seš. 13/2.21).

Církevní Otcové chápou Boha jako plné bytí. Stvořené věci a bytosti mají odstupňovaný podíl na tomto bytí, čímž jsou více nebo méně podobni Bohu. A člověk je mu podoběn nejvyšší měrou. Hřích narušuje podobnost Bohu, milost ji opět obnovuje a činí člověka Bohu ještě podobnějším. Často jsme si plně neuvědomovali a neuvědomujeme, že i tato představa je jen pokus pochopit člověka. vyniká jednotnou koncepcí s důrazem, který klade na podobnost člověka Bohu.

3. - Mystikové; božská skutečnost v člověku

3. Mystikové; božská skutečnost v člověku

duchovní spisovatelé, křesťanští mystikové (např. Mistr Eckhart, kol. 1260-1327; Jan z Kříže 1542-1591) dovedli tento pohled na člověka tak daleko, že měli za to, že je v člověku osi božského, a nejvnitřnější podstatu člověka spatřovali v účasti na Bohu.

Že i takové názory obsahují část pravdy, ukazují výroky písma jako např. Gal 2,20 kde Pavel vyjadřuje zkušenost křesťanského bytí takto: "Nežiji už já, nýbrž žije ve mně Kristus".

Základem takového pohledu na člověka je živé vědomí spojení s Bohem, které je tak intenzivní, že je možno je vyjádřit jen jako "jednotu". přes všechno nebezpečí, které sebou nese toto pojetí duchovního života - jde tu přece o život z Boha a z ducha - nacházíme i v tomto mystickém pojetí člověka a zvláště jeho omilostnění důležitý prvek křesťanského chápání člověka: "Bůh je mi bližší než já sám sobě" (Augustin)

4.- Konec středověku; člověk jako partner v dialogu s Bohem.

Koncem středověku bylo pro člověka stále obtížnější umět se zařadit do obecného řádu bytí, v němž je všechno závoslé na nejvyšší^m bytí^m, na Bohu, a tím je mu vše podobné. A tak vybledla i představa člověka jako "obrazu Božího". U Ignáce z Loyoly se už téměř nevyskytuje. Také 4 knihy připisované Tomáši Kempenskému (1379/80-1471), kterým byl dán název "Imitatio Christi", - (Napodobení Krista) což je přesnější překlad místo obvyklého "Následování Krista"), používají k charakterisování člověka jiných pojmů. Člověk je nyní partnerem v rozhovoru s Bohem; vstupuje s ním do rozhovoru. Boží suverenita se projevuje v tom, že je absolutním pánem, nikoli však vrchol udávající smysl bytí.

představa člověka u Ignáce je např. vytvořena podle vzoru rytíře, který následuje svého krále.

Také tento je jen pokus formulovat biblický podnět podle představ určité doby. Také tento model vtiskl své znamení do dějiny dějin církve. A jistě vystihuje důležitou stránku křesťanského pojetí člověka.

5. Začátek novověku; člověk jako "homo faber"

Od konce středověku zakouší člověk sebe sama stále více

jako bytost, která bere svůj osud do svých rukou, která si plánuje život, nebo alespoň jako bytost, která si je vědoma, že by toto všechno měla dělat. Člověk se poznává jako "homo faber" (srv. seš. 1/2.4).

pro vztah člověka k Bohu nyní nabývá na důležitosti postoj odpovědnosti. není to již řád bytí, který vymezuje člověku prostor pro jeho činnost, nýbrž odpovědnost před Bohem.

proti představě, že právě víra v Boha vyzývá člověka k odpovědnosti, zkreslil směr psychologie pokračující v myšlenkách Sigmunda Freuda (1856-1939) víru v Boha tak, že z ní udělal opírání se o jakéhosi "magického pomocníka". Když člověk selhává, volá na pomoc "velkého bratra" - Boha.

Křesťanská antropologie může a musí ukázat, že Bůh nezba-
vuje člověka nějakými zásahy do světa odpovědnosti, ale naopak,
tuto odpovědnost posiluje a dokonce - ve vzájemném vztahu - jí
dává plné osobní uplatnění. Skutečná osobní vina člověka je
možná jen před Bohem. Osobní vina totiž nespočívá v přestoupení
vnější zákonitosti, nýbrž naráží na něco nepodmíněného, je ne-
splněním úkolu, který uložil Bůh člověku.

6.- Moderní představa. člověk jako spolutvůrce budoucnosti

Moderní teologie jde ještě dále než představa, že člověk
musí uskutečnit svou vlastní osobnost v odpovědnosti před ním,
před Bohem. Mluví o "stvořitelské moci člověka".

Je ovšem sporné a často nevyjasněné, co se zde pod pojmem
"stvořitelská moc" myslí.

Člověk je chápán jako ten, kdo nově utváří svět a člověka
v něm. Svou "stvořitelskou mocí" má vytvořit svět důstojný člo-
věka; k tomuto cíli musí směřovat celé jeho nasazení, tím se
sám teprve stává člověkem.

protože člověk není absolutním tvůrcem, může usilovat jen
o "relativní budoucnost" a vytvořit ji třeba lepší než dosavad-
ní, ale přesto nebude definitivní a naprosto dobrá. "Absolutní
budoucnost" je v rukou Božích, z jistoty jejího konečného pří-
chodu čerpá křesťan odvahu stále znovu se angažovat pro svět.
(v tom tkví rozhodující rozdíl od marxismu). Křesťan nepokládá
své nasazení za bezvýznamné, ale naopak se cítí k němu podnícen
samotným Bohem.

1.22 Jak chápe křesťan své spojení s církví

protože křesťan není nikdy pouze jednotlivec, nýbrž vždy je v církvi, je třeba stručně uvést různé představy o církvi, které se v dějinách naskytly.

1. Křesťanský starověk; společenství vyvolených

Stav neustálého ohrožení v prvních stoletích (doba mučedníků) a stále znovu oživované očekávání brzkého příchodu pána utvrzovalo ve věřících přesvědčení, že jsou vyvolenými Božími. Tím že se křesťané spolu scházeli a společně žili, byli vnitřně navzájem spojeni silněji než kdy později. Rozhodující význam zde mělo eucharistické společenství stolu. To, co se tu konalo, ovlivňovalo vědomí křesťanů a určovalo jejich jednání a cítění.

2. pokonstantinovská doba; jednota příslušnosti ke státu a k církvi

"Konstantinovským obratem" (srv. seš. 15/2.42) byl před křesťanství postaven úkol pokřesťanit stát a společnost. pro jednotlivého křesťana se vědomí, že je křesťan, stalo téměř identické s vědomím, že je příslušníkem společnosti a státu. Tím ovšem vzniklo nebezpečí pro plnění úkolu církve. Je ale nativní a nehistorické vidět zde jakýsi "pád církve do hříchu".

3. začátek novověku; převedení vztahu k církvi na právní rovinu

Je mnoho důvodů pro to, že se církve v dalším vývoji stále více chápala jako právně uspořádaná společnost s jasnými zákony a jednoznačnými věroučnými ustanoveními. Tento proces - aspoň ve svých důsledcích - ještě neskončil.

Jednotlivý křesťan měl pak často k církvi pouze zákonný vztah. Křesťanská poslušnost byla často chápána jen jako disciplína, a podrobení se víře jako pokora.

4. Moderní trend; nezávislost a kritický souhlas

Moderní jev, ^{mnozí} že lidé chtějí být nezávislí na společnosti, se uplatňuje v církvi jako ve společenství určitého světového názoru silněji než v jiných účelových společnostech, např. ve státě. Lidé chtějí být křesťany mimo církve nebo dokonce proti církvi, církve je považována za hrob křesťanské víry.

Zde přichází ke slovu v mnohém jistě oprávněná kritika konkrétní církve, ale zapomíná se, že církve je skutečností

víry. Kdo se totiž staví kriticky k církvi, musí vzít v úvahu rozdíl mezi jejím vnějším obrazem a její skutečností víry. Tyto dva faktory se nesmí spolu ztotožňovat, ani od sebe oddělovat (srv. seš. 17/1.12; 1.13; 2,1).

Vnější obraz církve nesmí být zaměňován s nějakou ideální "duchovní církví" ani se nesmí skutečnost víry církve identifikovat s jejím vnějším obrazem.

Jednotlivý křesťan si musí být vědom tohoto napětí, má dokonce - podle míry svých možností - povinnost vnější ^{obraz} církev církve kriticky zkoumat a poměřovat ho skutečností víry; má však také povinnost přispívat k uskutečnění toho, co církev ve skutečnosti je a má být. Přitom si musí být vědom, že rozdíl mezi pozorovatelným vnějším obrazem a věřenou skutečností nemůže nikdy plně pochopit jen svým kritickým rozumem.

5.- 2. vatikánský koncil; křesťan jako člen Božího lidu ve službě světu

Na druhém vatikánském koncilu se dostalo oficiálního uznání dvěma představám o společenství církve a jejím úkolu.

Pojetí církve jako Božího lidu zahrnuje každého jednotlivého křesťana do společné odpovědnosti. Různost úřadů je druhotná a má sloužit onomu prvotnímu - "křesťanskému lidu" (srv. seš. 17/2.3 a 3.3). Přijetím "služby světu" se církev osvobodila od nebezpečného uzavření v sobě samé. Co platí pro jednotlivého křesťana: "Kdo chce být mezi vámi veliký, ať je vaším služebníkem" (Mt 20,26), platí také pro církev jako celek. Jaké důsledky má tento podnět, ukáže teprve budoucnost (srv. např. působení misí a pomoc rozvojovým zemím).

1.23 Jak chápe křesťan svůj vztah k Bohu

Také vlastní vztah Boha k jednotlivému člověku, přístup Boha k lidem a lidí k Bohu byl v různých dobách chápán různě.

Tento vztah se až do novější doby vyjadřoval převážně pojmem "milost". V písmu je ale pojem milost jen jedním pojmem mezi mnoha dalšími, které vyjadřují setkání Boha s člověkem. Jsou tu např. pojmy jako spravedlnost, vykoupení, povolání, láska, vzkříšení, naplnění duchem, svoboda, život, pravda, synovství.

1. Raná východní teologie; zbožštění člověka

prvním pobiblickým pokusem pochopit vztah Boha k člověku

a spásu, kterou Bůh dává člověku jako milost, je pojetí zbožštění člověka. Milost je účastí na Bohu a přebývání Boha v člověku. Toto pojetí bylo rozpracováno především ve východní teologii.

2.- problém západní teologie, lidská svoboda a Boží předurčení.

V západní teologii vystupuje od Augustina do popředí jiná stránka vztahu Boha k člověku. Je patrná na existenciální otázce; jaký je vztah Boží prozřetelnosti nebo dokonce předurčení k lidské svobodě? (srv. seš. 9/2.32) Všechny pokusy o "logické" řešení zde ztroskotávají, protože Boží tajemství přesahuje lidskou logiku.

Svobodné rozhodnutí člověka nepatří tolika a tolika procenty Bohu a zbytkem procent člověku. Když již bychom se chtěli vyjadřovat v procentech, pak je možno říci pouze; toto rozhodnutí náleží stoprocentně Bohu a stejně stoprocentně člověku.

Příklad lidské lásky, že se v lásce darované druhým člověkem může dospět k plnosti vlastní svobody, tu sice není řešením, ale přece poskytuje náznak pochopení problému, jak jej postavila doba církevních otců.

3.- Novověký problém; milost Boží jako doplnění přirozenosti.

V novověku ve vztah Boha k člověku poznamenán problémem "přirozenost a milost", "přirozené a nadpřirozené". připojuje milost něco k přirozenosti? doplňuje její nedostatky?

Také toto je dobově podmíněný pokus vyjádřit v pojmech nepochopitelnou skutečnost Boží náklonnosti člověku. Uvážíme-li, že písmo tuto skutečnost nazývá novým stvořením a Božím synovstvím, zpozorujeme, že se Boží čin spásy vztahuje na člověka jako celek a že omilostněný člověk nemůže být žádným případě dělen na přirozenou a nadpřirozenou oblast, ale že za "nového člověka v Kristu" vděčí zcela Bohu.

4.- Současnost; otázky, které ateismus klade křesťanství

pro to, jak se dnes může a musí chápat vztah Boha k člověku, mají význam především otázky, které vznikají z kritiky křesťanství ze strany ateismu.

velmi stará námitka, že Bůh v tomto světě, v prostoru a čase vůbec nemá místo, nutí křesťanství stále znovu si připomín-

nat pravdu, které si bylo vždy vědomo: Bůh není omezen prostorem a časem (srv.seš. 3/3.11).

Další námitka, že křesťanský Bůh je jen produktem lidské úzkosti, která v představě Boha hledá jistotu a ochranu, musí křesťanovu víru přivádět k vědomí, že Bůh je jiný: chce odpovědnost a nasazení se. Bůh není člověkem stvořenou náhražkou za lidské selhání. (srv.seš. 3/3.13)

Přesto je třeba při všem nebezpečí, na které upozorňuje tato námitka, uvážit: jestliže se křesťanské víře podaří dát lidem oporu a jistotu, již tím splnila velký úkol. Jenž se tato opora nesmí stát ztrnulostí a jistota nehybností.

Sociální ateismus, jak jej teoreticky vyzbrojil Karel Marx, vznáší námitku: představa Boha ochromuje lidské nasazení za lepší svět tím, že odkazuje na lepší posmrtný život. Tato marxistická námitka je v zásadě vyvrácena tvrzením Nového zákona, že láska k Bohu a láska k člověku tvoří jednozu. Neboť láska k Bohu je nemyslitelná bez nasazení se pro bližního.

Tento biblický podnět musí být ovšem stále znovu překládán do řeči současné doby. Ve světě, který se stále více socializuje a technizuje, se musí beze sporu velká část křesťanské lásky orientovat na sociální a technické struktury a nikoli jen na poskytování individuální pomoci (srv.seš.9/3.3 a seš.14/3.3).

Nesmí se ovšem nikdy zapomenout, že i v technické budoucnosti jde o jednotlivého člověka. Všude, kde se křesťanství podaří pomoci jednotlivému člověku překonat nespravedlnosti života (které zůstávají i v době se sociálním ražením), splní velký a absolutně nutný úkol.

Nejtíže působí námitka, která je obsažena v každém moderním ateismu: Bůh se nedá uchopit vnější, přírodovědecky přezkoumatelnou zkušeností. Zdá se tedy, že nemá místo v moderním vědeckém světě a jeho myšlení, založeném na průkazných faktech (srv.seš. 3/3.12).

Křesťanská víra se jistě nemůže nechat zúžit na takovýto způsob myšlení. Přesto bude muset vzít v úvahu řeč a životní pocit vědeckotechnického světa a učinit se tomuto světu srozumitelnou.

Ale i zde je třeba uvážit: Bůh se jistě nebude objevovat v obrazu vědeckotechnického světa, neboť tam schází láska, věrnost, nasazení, a na jejich místo nastupuje uspokojení, prosazování vlastních zájmů. Mnozí myslitelé, kteří se zabývají dosa-

hem vědeckých metod, to zpozorovali již dávno a jsou vůči požadavku soběstačnosti světa stále opatrnější.

1.3 Ježíš Kristus - poslední Boží slovo o člověku

Nikdy nebude možno spojit do jednoho základního vzorce všechna hlediska chápání křesťanské existence, která již byla vytvořena, nebo která by se ještě měla vytvořit. Různost hledisek by se vždy ztratila v nepřehledném prostoru historie a jednotlivého lidského života, kdyby se všes nesoustředilo kolem jednoho středu - Ježíše Krista. právě Ježíš Kristus podněcoval vždy v historii křesťanské otázky hledání (1.31); propůjčuje jim oprávněnost a ony v něm nacházejí poslední odpověď (1.32), která je skutečností života (1.33).

1.31 Ježíš Kristus je východiskem otázky po člověku

Bylo by možné skutečně mít ještě odvahu - po tom všem, co se stalo a co se děje - věřit v dobro v člověku a beze zbytku se pro něho vydat, kdyby se byl pro něho beze zbytku nevydal Ježíš? "poněvadž miloval svoje, kteří byli na světě, projevil jim svou lásku měrou nejvyšší" (Jan 13,1).

I teologické uvažování o člověku bylo umožněno a podněceno Kristem. zdá se, že dnešní člověk je řízen vnějšími a vnitřními tlaky a tím "vypočítatelný" psychologii a sociologií. Ježíš Kristus však ukazuje, že je v člověku jakýsi střed, který nemůže být zasažen, protože se dotýká Božího tajemství. Ježíš přichází z tohoto tajemství a má z něho plnost své moci.

1.32 Ježíš Kristus je odpovědí na otázku po člověku

Kdyby Kristus nebyl jedním z nás, naše otázky po něm by se minuly cíle. Kdyby již nebyl jako my všichni, pak by naše bezradnost před otázkou člověka a naše úzkost o něho nebyly o nic menší, než kdyby tu vůbec nikdy nebyl. v něm nacházejí lidské otázky a hledání jistotu a odpověď.

Od Krista získává křesťan jistotu, že se člověk nikdy neztratí ve své "funkci", jistotu, že člověk je něco "více"; v něm nacházíme jistotu, že náš horizont objímá bez rozdílu všechny lidi, nejen ty, kteří patří k naší rodině, rase, a kteří mají stejnou barvu kůže a stejný světový názor; Ježíš, jak napsal

šavel, zemřel za všechny. Od Krista víme, že se "vyplatí" nasadit se pro druhého.

poslední odpovědi, které Ježíš dává, nejsou odpovědi, které někdo prostě zná, a proto o nich už nepotřebuje přemýšlet. Jsou to odpovědi, které se člověku dostanou, jen když se ve víře otevře pánu.

1.33 Ježíš Kristus umožňuje křesťanský život v duchu

Kř Kristus není jen odpovědí na všechny otázky po člověku a po setkání Boha s člověkem, v něm se toto setkání také uskutečňuje. Z něho vychází nový život, který spojuje Boha a člověka, totiž duch svatý. Duch přivádí k jednotě všechny, které zasahuje a zároveň dává každému osobní dary.

viditelnou formou, viditelnou jednotou lidí spojených v duchu je církev. zákonem jejího života je napojení na Ježíše Krista, "v nikom jiném není spásy" (Sk 4,12) Církev má rovněž uskutečňovat ducha Ježíše Krista v naší době, tedy jednotu mnohých, aniž by se jednotlivé duchovní skutečnosti vzájemně potlačovaly.

1.4 Úkoly

1. před kterým základním problémem stojí každý pokus vyslovit se s konečnou platností o člověku?

2. pro křesťanskou antropologii je nevyhnutelný pohled na dějiny křesťanského pojetí člověka. v předcházejícím textu byl tento pohled zkoumán z různých aspektů;

Jak chápe křesťan sám sebe;

Jak chápe křesťan své spojení s církví;

Jak chápe křesťan svůj vztah k Bohu.

Doplňte v následující tabulce fráze, které se snaží charakterizovat tyto vztahy v určitých dobách.

Nezávislost a kritický souhlas

Křesťan jako člen Božího lidu ve službě světu

Člověk jako obraz a podoba Boží

Člověk jako partner v dialogu s Bohem

Člověk jako "homo faber"

Člověk jako spolutvůrce budoucnosti

Člověk ve svobodě a v Božím předurčení

Člověk mezi starou a novou skutečností

Jednota příslušnosti ke státu a církvi

Společenství vyvolených

Božská skutečnost v člověku

Milost Boží jako doplnění přirozenosti

zbožštění člověka
převedení vztahu k církvi na právní rovinu

Jak chápe křesťan sám sebe

pavel	
církevní otcové	
Konec středověku	
Začátek novověku	
Moderní představa	

Jak chápe křesťan své spojení s církví

Křesťanský starověk	
pokonstantinovská doba	
Začátek novověku	
Moderní trend	
Druhý vat. koncil	

Jak chápe křesťan svůj vztah k Bohu

Raná východní teologie	
problém západní teologie	
Novověký problém	

3. Uvědomte si znovu námitky dnešního ateismu proti křesťanskému pojetí Boha a člověka. Co oprávněného je v jejich námitkách, kde jsou jejich hranice?

2. KŘEŠŤANSKÝ ŽIVOT JAKO POŽADAVEK A PŘÍSLIB BOŽÍ

Dějiny teologie a dějiny zbožnosti nás poučují o různých křesťanských pojetích člověka, který nachází svou jednotu a střed v Ježíši Kristu. Trvalou směrnicí pro uskutečnění křesťanského života zůstává přitom pro všechny časy Ježíšova radostná zvěst, jak nám je předána v písmu svatém. Tato radostná zvěst staví před člověka požadavek následování Krista a slibuje každému ve společenství vlastní charisma. vyžaduje od každého rozhodnutí pro své povolání.

2.1 Základní prvky života křesťana: Následování a charisma

2.1.1 Biblické svědectví o následování

Myšlenka následování se vine v různých podobách celou zvěstí o Ježíši Kristu od první kapitoly Markova (srv. Mk 1,16-20) a Janova evangelia (srv. Jn 1,35-51) až k posledním kapitolám evangelií (srv. Jn 21,15-23; Lk 24,47n; Mt 28,19n). působila i ve všech převratných epochách křesťanství (např. u Antonína poustevníka, kol 250-356; u Františka z Assisi, 1181/82-1226; v "Následování Krista" z 15. stol.; u Ignáce z Loyoly, 1491-1556; u Karla de Foucauld, 1858-1916). Je na ní vidět jeden ze základních rysů víry.

1. povolání všech.

Exegese ukazuje, jak se jméno "učedník" - a tím i slova o následování - z malého kruhu vlastních "funkcionářů" v hlásání Božího království velmi brzy rozšířilo na všechny křesťany.

"potom řekl Ježíš svým učedníkům; "Chce-li kdo za mnou přijít, zapři sám sebe a vezmi svůj kříž a následuj mě" (Mt 16,24).

"A když přivolal k sobě zástup své učedníky, řekl jim: "Chce-li kdo za mnou přijít, zapři sám sebe a vezmi svůj kříž a následuj mne!" (Mk 8,34).

Ke všem pak pravil; "Chce-li kdo za mnou přijít, zapři sám sebe, denně ber svůj kříž a následuj mne!" (Lk 9,23).

Církev tedy poznala již při vzniku písma, že slova o následování platí všem.

2. Funkce pro obec a spojení s Kristem

ve všech těchto slovech o následování nacházíme dva rysy. především jsou zaměřena jednoznačně na nasazení se v hlásání evangelia. pán povolává učedníky, aby s ním spolupracovali a pokračovali v jeho díle.

proti tomuto jasnému požadavku vystupuje v dějinách zbožnosti vždy nebezpečí, že se následování Krista odloučí od služby Božímu království a bude hledat jen svou vlastní spásu.

Tento charakter následování Krista, který neplatí jen učedníkům v úzkém slova smyslu, nýbrž všem křesťanům, se dá výstižně označit jako "funkční" - mající funkci ve výstavbě těla Kristova, jak je popisuje Ef 4,16.

"Z něho (Krista) celé tělo - jsouc spojováno a vázáno jednotlivými klouby, z nichž každý koná svou službu podle síly jednotlivým údům propůjčené - samo vzrůstá a upevňuje se v lásce."

To výlučně křesťanské však nespočívá v příkazu následování, nýbrž v absolutnosti tohoto nároku, s nímž se Ježíš svými slovy o následování obrací na své učedníky (srv. seš. 8/4.31; 9/3.11). Toto těsné spojení učedníků s Ježíšem staví jejich službu na zcela novou rovinu. Je pozdviženo z roviny "pouhého joba" a dos-tává kvalitu, kterou je možno pateticky nazvat věčnou hodnotou.

Je přitom důležité mít na zřeteli, že každá funkce v církvi má svůj význam jen od Ježíše Krista a z jeho požadavku, kterému slouží. Je důležité také vidět, že z absolutního Kristova nároku může mít k a ž d á křesťanská funkce "věčnou hodnotu".

2.12 Biblické svědectví o charismatu

Úkolem druhé generace prvotní církve bylo "přeložit" Ježíšovu výzvu k následování do podoby vhodné pro novou situaci tvořících se obcí. Nejobsáhlejším "překladem" tohoto druhu je pavlovské učení o charismatech, o duchovních darech. Toto učení však není dílem čisté teorie, nýbrž bylo odpozorováno z života obcí (srv. zvláště 1 Kor 12-14).

1. Křesťanský život jako charisma

později docházelo často k chybě, že se výjimečná situace v Korintě, kde se objevovaly mimořádné dary milosti, považovala za měřítko pro všechna charismata. Charisma bylo jednotvárně chápáno jako něco mimořádného, náhlého a extatického. ~~ve skutečnosti se pavlovské učení o charismatech týká každého křesťana.~~

nosti se pavlovské učení o charismatech týká každého křesťana.

"Každému se však uděluje projevování ducha k užitku (církve)". (1 Kor 12,7).

"To všechno působí jeden a týž duch, který rozděljuje jednomu každému, jak chce" (1 Kor 12,11).

"Každý ať žije tak, jak mu přidělil pán, jak každého povolal Bůh!" (1 Kor 7,17).

"Charisma" v pavlovském smyslu je prostě křesťanský úkol, který Bůh ukládá každému jednotlivému člověku, když jej se vším, co je, bere do své služby, tedy s jeho schopnostmi, založením, s jeho osobními cíly, společenskými ambicemi, s jeho vztahem k Bohu. V tom nachází křesťan svůj křesťanský úkol. Zde je křesťan povolán a uschopněn k novým možnostem působení a uskutečňování.

2. Různost charismatů ve společné službě

Nakolik Boží výzva zasahuje jednotlivce v jeho nevypočítatelné individuálnosti, natolik jej staví do služby společenství.

"On také jedny ustanovil apoštoly, jiné proroky, jiné hlasatelé evangelia, jiné pastýři a učitelé, aby vzdělávali věřící v díle služby k vybudování těla Kristova" (Ef 4,11n).

pavech chtěl právě z tohoto zaměření na společenství udělat poznávací znamení pravosti těchto darů milosti, když o extatických jevech v obci napsal: "Tak tedy i vy, poněvadž horlíte o dary duchovní, snažte se o to, abyste oplývali těmi, jež přispívají ke vzdělání křesťanské obce." (1 Kor 14,12)

vzniká tak obraz pestré církve a obce, kde jeden a týž duch posiluje svérázné vlastnosti jednotlivých křesťanů (a neomezuje je), ale jako měřítko toho, co je křesťanské a jako korektiv zvláštností jednotlivců je zároveň stanovena "výstavba" společenství. Neboť je to "týž duch, který nás vede a usměrňuje ke spáse naší duše... a který vede a řídí také naši svatou matku, církev" (Ignác z Loyoly). Křesťanské pojetí člověka se proto musí střežit omezovat bezdůvodně zvláštnosti jednotlivce; má ale tyto zvláštnosti zaměřovat ke službě celku. Tím se splní výzva, kterou Ježíš Kristus dal všem křesťanům.

2.2 U s k u t e ě ě n í k ř e s t a n s k é h o ž i - v o t a v e s p o l e ě n s t v í

Musíme vždy vidět individuální stránku křesťanského povolání, i jeho stránku sociální

Individuální stránku křesťanského povolání, tedy povolání jednotlivce, aby se stal a byl tím, čím jej chce mít Bůh, je možno z psychologického hlediska vyjádřit jako výzvu k nalezení identifikace, k nalezení sama sebe, k "přijetí sama sebe". Sociální stránku křesťanského povolání, tedy povolání ke službě a plnění úkolů pro společenství, je možno vyjádřit pojmem altruismus.

2.21 Jednotlivec a společenství jsou na sebe vzájemně odkázáni

Altruismus bez hledání identity by byl stejně pochybný jako pokus najít křesťanskou identitu bez stejného otevření se potřebám druhých lidí.

Tím stanovíme samozřejmě ideální normu, která může být vždy jen cílem, o který je nutno se snažit. A je jistě stejně oprávněné zdůrazňování různých aspektů - podle zvláštního povolání jednotlivců - někdy spíše individuální, jindy sociální stránky křesťanského života. Ale pro každé povolání a životní formu musí být druhý prvek, na který se neklade hlavní důraz, neustálým korektivem.

2.22 Charisma a instituce jsou na sebe vzájemně odkázány

Křesťanovb hledání vlastní identity a služby druhým jsou tedy od sebe neoddělitelné. Zaměření na společenství se nejzřetelněji projevuje tam, kde se nejzřetelněji projevuje samo společenství - v úřadu, v instituci. Žádné společenství se neobejde bez instituce. důležitým (i když ne jediným) kriteriem pravosti křesťanského charismatu je proto jeho konstruktivní vztah k instituci a úřadu.

Mezi požadavky křesťanského já (křesťanské osobnosti) a požadavky společenství (konkrétně: úřadu, instituce) mohou vznikat různá napětí. Zde má svůj prostor i vzájemná kritika - pokud si je vědoma, že má sloužit celku. zvláštním úkolem úřadu.

který je v Ef 4, počítán mezi charismata, dary milosti, je sněrování různých charismat ke službě společenství. A také obráceně je úkolem charismatu chránit úřad a celé organisované společenství církve před ztrnulostí a soběstačností.

2.23 Jednotlivec a společenství se spojí v jednotu při dovršení Božího království

Církev byla založena proto, aby sloužila konečnému přícházejícímu Božímu království. Není sama ještě Božím královstvím, ale v dovršeném Božím království se požadavky jednotlivce a společenství spojí v dokonale harmonii. Pokud je církev ještě na cestě dějinami, dochází - a musí docházet - ke konfliktům.

2.3 U s k u t e ě n ě n í k ř e s t a n o v a p o v o l á n í a o s o b n í h o r o z h o d n u t í

Specifickým rysem výzvy k následování, služby a úkolů je zaměřeno na společenství. povolání samo je však zaměřeno na jednotlivce.

2.31 povolání křesťana jako celoživotní proces

Bylo by nesprávné hledat toto "povolání", výzvu Boží, jenom v jednom přesném, časově a prostorově vymazaném okamžiku. povolání, "životní rozhodnutí" je spíše trvalý proces, který obepíná celý život, který ovšem nabývá v určitých životních situacích, většinou v mladých letech, zvláštní intenzity.

Ani příprava pro rozhodnutí pro určité životní povolání není pouhým shromažďováním věcných argumentů, ale je obvykle pomalým vžíváním se do rozhodnutí.

A konečně ani život po rozhodnutí není bezstarostným pochodem po jedinou poznané cestě, nýbrž vyžaduje neustále přezkoumávání směru cesty.

Může se dokonce stát, že od člověka, který uposlechl Boží výzvy, bude žádáno zcela nové rozhodnutí. A právě v takové hraniční situaci před možnou změnou rozhodnutí je nutné brát v úvahu zaměření individuálního charismatu na službu společenství. každé společenství, a společenství církve zvláště, může existovat pouze tehdy, je-li vystavěno na věrnosti, v důvěře v to, co bylo jednou rozhodnuto.

2.32 Rozhodnutí pro sebe v rozhodnutí pro Boha

Křesťanovo povolání nelze chápat podle schématu; jsou zde přirozené podmínky, např. nadání, životní okolnosti; do toho náhle jako blesk z čistého nebe zazní božské volání. ve skutečnosti nejsou, milost Ježíše Krista, která se kryje s božím voláním, a "přirozené" nadání, dva faktory, které se k sobě přiřazují, ale obojí je boží volání, které žádá rozhodnutí. Člověk se může odevzdat nebo se vzepřít.

Milost Boží a lidský čin nejsou veličiny, které se dají sčítat. vůle je bytí toho, kdo se otevře Bohu, patří zcela Bohu a zároveň zcela jemu samému, (srv. 1.23.2). "theonomie" (Boží moc a Boží zákon jako měřítko pro život) nestojí v protikladu k "autonomii" (lidské svobodě a vlastnímu rozhodnutí jako měřítkům života); teprve Boží moc a Boží zákon dává člověku pravou svobodu a sebeurčení. Jen v odevzdanosti Bohu získává člověk sám sebe.

2.33 Boží volání

Z něho vyplývají dva důsledky:

1.- Boží volání v lidském rozhodnutí; Ať člověk jakkoli slyší Boží volání jakoby zvenčí a ať sebevíce pocituje své rozhodnutí jako odpověď na toto volání, nesmí si lidské rozhodování představovat tak, jakoby po předcházejícím volání Božím následovala lidská odpověď. Bůh spíše stále, působí v nitru člověka, v jeho odpovědi, a tím, že se člověk rozhoduje před Bohem, uskutečňuje se pro něho právě v tomto rozhodnutí Boží volání.

2.- Boží volání v celku života; Druhým důsledkem je to, že lidský život jako celek můžeme chápat jako Boží volání. Není možno v různosti zkušeností zjistit právě ty, které by znamenaly vlastní "nadpřirozené" volání. Stará poučení o duchovním životě ukazují, že i izolovaná "nadpřirozená" povolání, jak se o nich vypravuje v mnohých životopisech svatých, se musela osvědčit a potvrdit v různých situacích života. Ať je to s těmito prožitky jakkoli, kritériam "pravosti" povolání je celý život.

2.4 Cesta ke křesťanskému rozhodnutí

Jen z celkového pohledu je možno vyvodit jednotlivá měřít-

ka, jednotlivá kritéria rozhodnutí a jen tak lze dojít k odpovědnému křesťanskému rozhodování.

2.41 Měřítko osobního rozhodnutí

Nejdříve je třeba stručně charakterizovat různá kritéria, která mohou být pomocí pro křesťanské rozhodnutí.

1.- "věčné" danosti. prvním důležitým kritériem jsou věčné a lidské základní danosti (např. společenské podmínky a potřeby, osobní nadání a sklony). předpokladem pro to, aby se ^vtěchto věčných danostech rozpoznala vůle Boží, je víra v působení ducha v církvi a v působení Boží ve stvoření.

K "věčnosti" křesťanské víry patří také vědomí, že tento svět nebude vždy trvat sám v sobě, nýbrž že přejde do království Božího. Z toho vyplývá, že tato "věčná poslušnost" není prostě vázána na to, co tu je a co bylo zjištěno, ale že se musí orientovat na požadavky oné lepší budoucnosti království Božího. Nejde tedy o to nechat ve světě a v církvi vše při starém, nýbrž podporovat prosazení toho nového, co přinesl Kristus.

2.- Zkušenost lidského naplnění. Ignác z Loyoly poukázal na další kritérium, které spoluurčuje význam a závažnost různých věčných a lidských daností; nazývá je útěchou, bible je nazývá radostí a pokojem, v moderním vyjadřování by je snad bylo možno nazvat prožitkem identity. Toto všechno znamená, že rozhodnutí má směřovat k tomu, co člověka natrvalo nejlépe a podle Krista přivádí k němu samému.

Z hlediska křesťanství je toto kritérium založeno na jistotě vedení milostí. Milost není nějakým cizím tělesem v lidské osobě, nýbrž je samým vlastním křesťanským já; "Nežiji už já, nýbrž žije ve mně Kristus." (Gal 2,20)

Toto kritérium je důležité zvláště v dnešní době. V době, která staví do popředí věčné výkony, musí být zvláště dobře promyšleno, že křesťan ve svém povolání smí hledat a nacházet sama sebe a že v tom má nacházet "pokoj a radost".

3.- Osobní angažovanost. při rozhodování musíme varovat před hledáním jistot, které neexistují. protože poznání Boží vůle a osobní rozhodnutí jsou vloženy do života (srv.2.3), nelze zcela oddělovat (subjektivní a objektivní) důvody pro rozhodnutí samého. Boží volání nelze jasně a jednoznačně odlišit

od lidské odpovědi. Až když se člověk rozhodne, může si být plně jist, že jeho rozhodnutí odpovídá Božímu volání. V přijetí nebo odmítnutí Božího volání nabývá toto volání své konečné jasnosti.

proto se musíme střežit představy, že musíme zcela a jasně poznat cestu, dříve než se na ni smíme vydat. psychologie a teologie nás poučují, že je to jinak. Zůstaneme-li u obrazu "cesty", platí, že teprve ve svém rozhodnutí si člověk staví s konečnou platností cestu, kterou Bůh od něho chce.

4.- Osvědčení se a plodnost. Jak již bylo řečeno, je rozhodnutí životní proces, ve kterém jsou sice vrcholové body, ale ty tvoří v podstatě její zvláštní místa nepřetržitě se vinoucí cesty. z toho vyplývá, že je pro rozhodnutí důležitý i oíl tohoto rozhodnutí. Biblicky je to vyjádřeno: "po jejich o-
voci je poznáte". (Mt 7,16) Existuje tedy v křesťanství jistý druh kritéria, totiž úspěšnost: je (nebo bylo) správné to, co přináší dobré plody.

Jestliže však tyto prvky rozhodnutí od sebe odtrhneme, jestliže je nebudeme brát v úvahu všechny najednou, přivede nás každý tento jednotlivý prvek k omylu. věčná poslušnost se stane "zákonitostí", prožitek identity se stane hledáním sebe, čisté rozhodnutí bude bez přesné orientace a kritérium založené na úspěšnosti se stane pouhým přemýšlením o úspěchu a prospěchu. Jedině původní jednota všech čtyř prvků vytváří správné rozhodnutí křesťana.

2.42 Křesťanus jako nosný základ rozhodnutí křesťana.

právě uvedené prvky zůstávají přesto - jednotlivě i jako celek - vězet v nejistotě. Je to správné? Nejsou objektivní důvody již zmanipulovány? Není subjektivní pocit bezdůvodný a zavádějící?

Konečnou jistotu svého rozhodnutí najde křesťan jen tehdy, když se rozhodne tvářit v tvář Kristu. Od Krista ví, že je a zůstává svobodný - přes všechno ztechnizování moderního světa, přes všechnu biologickou manipulaci a přes psychologické a sociologické vlivy. A od Krista má také odvažu se svobodně rozhodnout a v rozhodnutí vytrvat. Křesťan totiž ví, že je při svém vlastním, často tak křehkém rozhodování vždy nesen větším Bohem.

2.43 Rozhodnutí křesťanského společenství z rozhodnutí jedince

Také každé malé i velké církevní společenství žije neustále v tomto rozhodování. Také společenství se musí stále znovu rozhodovat. Také pro ně platí odpovídajícím způsobem uvedená kritéria. Také ono jako celek se musí rozhodovat tváří v tvář Kristu.

Přitom platí požadavek, aby do procesu rozhodování bylo přiznáno celé společenství - samozřejmě podle předmětu rozhodování a druhu společenství. Právě ve společném hledání správné cesty se projeví příslib Ducha, který byl dán všem a který působí ve spolupráci všech. Tím nabude veřejné mínění v církvi svého významu.

2.5 Úkoly

1. Zopakujte ještě jednou uvedená kritéria rozhodování křesťana
2. Dříve se mluvilo o povolání obvykle jen v případě tzv. "duchovního povolání". Co mluví proti takovému zúženému užívání pojmu povolání?
3. V historii učení o duchovním životě byla často zastávána zásada, že v pochybnostech by měl křesťan volit to, co mu připadá těžší. Jak byste po přečtení výkladu hodnotil tuto zásadu?
4. Proč je nesprávné a nebezpečné omezovat křesťanské povolání a rozhodnutí na jednu nebo několik životních situací?

3. ŽIVOT KŘEŠŤANA NA CESTĚ K DOVRŠENÍ

Křesťan, který ví, že prožívá život před tváří Boží a v odpovědi na jeho volání, si musí stále uvědomovat, v jakých napětích se nalézá jeho křesťanská existence a život (3.1), jaký cíl je určuje (3.2) a jak již nyní může v naději žít z tohoto cíle (3.3, 3.4)

3.1 Napětí v křesťanské existenci

Prostor křesťanova života je možno nejlépe vyjádřit rpnými póly napětí. Ani skutečnost lidského života sama o sobě, ani spásu přinášející přístup Boha k člověku se nedají převést na společného jmenovatele. Mezi jakými póly se tedy uskutečňuje křesťanův život?

3.11 Napětí mezi přirozeností a milostí

první polaritu můžeme vyjádřit slovními pbraty "život milosti" a "přirozený lidský život". Je však třeba se střežit oddělovat jeden pól, např. modlitbu, obět, církev, od druhého, např. světského povolání, zábavy, techniky a kultury. duchovní život nesmí být ohápán jako větev, která ne naroubována na život; musí vyrůstat z celkového lidského kmene.

vlastní "křesťanskost" života vyplývá ze zaměření života na křesťanské zaslíbení. "duchovní život" není totiž nějaká odtažitá životní oblast. Křesťanské zaslíbení směřuje ke všemu, co se člověka "lidsky" dotýká, tzn. všechny situace ^{jeho} života, protože Bůh právě tomuto životu přislíbil dovršení. všude, v radosti i utrpení, v intenzivních prožitcích nebo ve všedním životě je člověk volán Bohem, všude působí Boží spásná činnost existuje tedy "duchovní zkušenost", všude můžeme poznávat a prožívat Boží blízkost a volání.

Musíme se varovat zjednodušování pojetí duchovního života. Milost Boží přesahuje lidskou zkušenost, zasahuje do ní, ale nemůže jí být nikdy v celé hloubce své skutečnosti pochopena. Učitelé duchovního života proto podporují postoj "pokory", tj. vědomí, že Bůh je vždycky větší než může člověk pochopit.

3.12 Napětí mezi tělem a duší

Jiná polarita je naznačena pojmy "tělo" a "duše". Také toto napětí znamená spíše jednotu než dvojitost.

V písmu a tradici sloužilo toto pojetí v různých interpretacích k pochopení člověka v jeho osobitosti (jedinečnosti). U Pavla je výrazem "tělo" (řecky soma) míněna spíše viditelná stránka člověka a výrazem "maso" (řecky sarx) spíše jeho hříšnost. Pojem "duše" (řecky psyche) neoznačuje však u něho ani u synoptiků a u Jana nějakou oddělenou část člověka, nýbrž jeho nejvlastnější střed. Pojem "duch" (řecky pneuma) byl naproti tomu v řeči písmu vztahován na vykoupeného "duchovního" člověka. Pokus chápat tělo a ducha jako dva relativně samostatné a v člověku spojené principy, jak se s tím setkáváme v dějinách duchovní literatury, vedl téměř vždy k nebezpečí (i v mnohých křesťanských spásách) rozdělení člověka nebo dokonce k tomu, že se rozlišovala méně dobrá (tělesná) a lepší (duševní) část člověka.

Základem chápání člověka jako těla a duše je zkušenost, kterou člověk i dnes může učinit: prožívá sám sebe jako jednotu ve dvojitosti. Moderně by bylo možno tuto zkušenost vyjádřit např. napětím mezi dvojicemi: smyslovost a duchovno; plnost srdce a ostrost rozumu; orientace na svět a niternost.

Křesťanský pohled na člověka nesmí ulpět na dvojitosti, ani na jednotě. Je třeba si uvědomit, že o člověku lze mluvit jen v napětí.

3.13 Napětí mezi nasazením a rozjímáním

Dříve se člověk často pokoušel sladit aktivitu, nasazení, angažovanost pro svět a pro bližního s modlitbou, rozjímáním, tichým časem pro Boha a tím určovat svůj duchovní život.

Křesťanský život se sice odehrává v tomto napětí, ale biblická teologie i dogmatika ukazují, že tuto polaritu nelze měřit a porovnávat, že je tu podstatná spíše jednotu lásky k Bohu a k bližnímu. To znamená, že v duchovním životě není rozhodující delší nebo kratší čas modlitby, extaze nebo vidění, ale vůle Boží. Vůle Boží se ale kryje s konkrétním člověkem v situaci, která je jeho údělem, s tím, co je od něho požadováno na rovině lidské i náboženské, osobní i sociální; vůle Boží se vtěluje do konkrétních úkolů člověka.

Pak je ale samozřejmé, že ticho a rozjímání musí mít v životě křesťana své místo. Každá angažovanost, která se nedoveđe

stáhnout a shromáždit nové síly tím, že se setká s Bohem, se vyčerpá v plané podnikavosti, i když na sebe bude brát šbezbožnější podoby.

3.14 Napětí mezi činností a přijímáním

Ačkoliv je napětí mezi "aktivitou a pasivitou" někdy ztožňováno s napětím, které jsme popsali v minulém paragrafu, zaujímá toto napětí přece jinou rovinu v životě člověka.

Odpovídá poněkud napětí, které vzniká při průmyslové týmové práci jako polarita mezi spontánním nápadem a plánováním, mezi svobodou a pořádkem a jehož zákony ukazují na dynamiku týmu.

Největší úspěch lze očekávat tam, kde se spojí přesný, předem provedený výpočet s největší otevřeností pro nepředvídatelné. V duchovním životě patří k sobě podobným způsobem cvičení se v pevných formách a spontánní řešení jednotlivých případů, jak je přináší čas. V pozadí stojí polarita toho, co sami naplánujeme a provedeme a toho, co dostáváme a co na nás působí zvnějšku (srv. seš. 3/4.12 a seš. 5/2.11). protože křesťan ví, že konečný úspěch vždy závisí na Bohu a jeho vůli, může a musí se spontánně otevřít nabídce a požadavku přítomné chvále a poznat v ní vůli Boží. Ale protože zároveň ví, že Bůh působí prostřednictvím lidských plánů a jednání, musí se snažit promýšlet a uspořádat svou budoucnost.

podobné napětí existuje mezi kontinuitou (tradicí) a diskontinuitou (novými začátky). začínat duchovní život stále znovu z nulového bodu znamená mařit vlastní nasazení. Nekritické pokračování v nastoupené cestě by však bylo jen jiným druhem téže frustrace.

3.15 Napětí mezi nezištností a seberealizací

Z psychologie a pedagogiky je známo, že člověk může nalézt sám sebe jen v lásce k druhému, což znamená ve službě společnosti.

Altruismus (nezištná služba) a identita (sebenalezení, seberealizace) nejsou protiklady, ale dva jevy, které patří k sobě (srv. 2.21).

písmo říká: "A kdo nalezne svůj život, ztratí jej; a kdo ztratí svůj život pro mne, nalezne jej." (Mt 10,39) v těchto slovech je vyjádřen význam smrti a vzkříšení Kristova pro život

každého křesťana: křesťan si musí být vědom, že může nalézt sám sebe jen v účasti na kristově oběti a jeho sebevydání službě druhým.

Dokonce tam, kde se zdá, že život křesťana na lidské rovině zcela a neodvolatelně ztroskotá, může mít křesťan účast na kristově kříži a tím i na jeho vzkříšení.

Křesťan se tedy může nezištně nasazovat snad směleji než druzí. Nadto ví, protože doufá ve vzkříšení, že skrytá touha po sebenalezení nebude zmařena smrtí.

3.16 Napětí mezi jednotlivcem a společenstvím

Toto napětí spuvísí úzce s předcházejícím. chybně pojaté učení o duchovním životě velmi dlouho zdůrazňovalo, že starost o vlastní spásu je první povinností člověka. Nelze však přehlížet starost o lidské společenství.

Z toho plyne, že se toto napětí musí projevit např. i v modlitbě. jednotlivec musí být ochoten orientovat svou modlitbu na modlitbu společenství a dokonce celé církve a uspořádat ji podle toho; naopak společenství musí dát prostor a svobodu jednotlivci. Moderní snahy o společnou meditaci počítají se zaměřením na celek, ještě více než klasická liturgie. Žádná společná akce nesmí zotročovat jednotlivce.

3.17 Napětí mezi osobním činem a slovním vyjádřením

poslední polarita spočívá v napětí mezi osobním činem a jeho objektivním vyjádřením v řeči společenství. Osobní čin, který nikdy nenajde své slovní vyjádření, nevede k cíli. vnitřní prožitek, který se nikdy nekonfrontuje se společenstvím, se velmi snadno stane jednostranným a klamným.

Z toho plyne, že společenství církve nutně potřebuje jak pro víru jednotlivce, tak pro víru celé církve přesně formulované vyznání víry. Musí však být splněn požadavek, aby takové společné a přesně formulované vyznání bylo pro jednotlivce dostupné.

3.2 "C í l" k ř e s t a n s k é e x i s t e n c e

Křesťan žije ve všech uvedených napětích. prochází jimi k cíli svého života, i když jsou pro něho často příčinou selhání. Na konci jeho života stojí neodvratná smrt, o které křesťan z víry ví, že zmrtvýchvstáním ježíšovým vede k dovršení.

3.21 zhroucení ve smrti jako poslední otázka po smyslu života

Medicína, sdělovací prostředky a některé vzpurné nebo resignující světové názory se snaží zatlačit smrt a konečné zhroucení na okraj života (srv.seš. 2/5.13). přesto právě zaměření moderního života na individuální stránku člověka mu staví skutečnost smrti neodvratně před oči.

Také pokusy některých směrů ^{moderní} psychologie, které se snaží pomoci člověku k vyrovnanosti tím, že vyjasňují příčiny konfliktů, jsou bezmocné před skutečností smrti. Smrt je pro ně "archaickým zbytkem" (Sigmund Freud).

Každému člověku je jasné, že zemře, a je jeho lidským údělem se s touto skutečností vyrovnat. Vyrovnanost přináší opravdovému člověku nikoli lhostejnost ke smrti, nýbrž zaujetí uvědomělého stanoviska k této neřešitelné záhadě života.

Před neproniknutelným tajemstvím smrti stojí i křesťan. Křesťanství, ačkoliv přineslo zvěst o překonání smrti, nesmí myšlenku na smrt potlačovat nebo ji zbavovat její mučivosti.

právě z faktů smrti může být jasno, že lidský život vyžaduje, aby měl smysl. Ať už se člověk setká se smrtí v naději nebo bez naděje, tváří v tvář její absolutní nesmyslnosti zakouší člověk stejně absolutně, že touží po smyslu života. Může považovat za svůj úkol vyrovnat se s touto nesmyslností a vést i v ní život důstojný člověka. (Camus a současní "humánní marxisté", srv.seš. 3/2.15n a 2.12). Kdo se však pokusí obehrát konfrontaci se smrtí, obehraje zároveň své vlastní lidské bytí.

3.22 Naděje na vzkříšení

skutečnost smrti nelze obehrát ani nadějí na trvání po smrti. Je třeba dodat, že filosofie nesmrtelnosti duše mnohdy zatlačovala radikálnost smrti, zatlačovala skutečnost, že smrt se týká celého člověka. Jen na pozadí takové radikální zkušenosti smrti získá křesťanská naděje na zmrtvýchvstání svou sílu a význam.

1.- Naděje na vzkříšení je založena na splněné důvěře ježíšově. Chápání zmrtvýchvstání musí začít u smrti ježíšovy. Křes-

tanská víra ví, že u Ježíše je smrt a zmrtvýchvstání v úzkém vztahu.

Z posleních slov Ježíšových u Marka "Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil!" (Mk 15,34) a u Lukáše "Otče, do tvých rukou poroučím ducha svého!" (Lk 23,46) září do naprosté prázdnoty smrti absolutní důvěra v Boha. velikonoční zkušenost apoštolů nám dává jistotu, že Ježíšova důvěra nezapadla do neznáma, nýbrž že na ni Otcova všemohoucnost odpověděla Ježíšovým vzkříšením.

2.- Naděje na vzkříšení začíná tvářít v tvář smrti. Jako v životě Ježíšově nesmí se ani v životě člověka od sebe odtrhnout smrt a vzkříšení. patří k sobě přinejmenším v tom smyslu, že na-
děje na vzkříšení může vytrysknout právě v nejvyšší prázdnotě smrti. Život tvoří svazky, podává výkony, navazuje přátelství, vášnivě touží po radosti a klidu a chce, aby toto všechno bylo trvalé. Tato touha po něčem trvalém je ještě zřejmější, jestliže člověk ztroskotá a selže, když je opuštěn a vržen do osamělosti. Toto všechno se projevuje ve smrti v největším zhuštění, neboť se zdá, že ve smrti je ztroskotání konečné a definitivní. Nemusel by se člověk snažit potlačovat nebo zapomenout svou touhu po něčem trvalém, kdyby si nechal vzít naději na zmrtvých-
vstání? A nemusel by tím zároveň zapomenout na to nejlepší, co v něm je? Není tedy právě smrt místem, kde propuká naděje na zmrtvýchvstání?

Křesťanská jistota vzkříšení nedává žádnou odpověď, která by mohla udělat smrt a vzkříšení průhlednějšími a zřejmějšími a která by tak křesťanům umožnila žít, aniž by se dali znepokojovat otázkami smrti a vzkříšení. Otevírá spíše možnost odevzdat se ve své smrti s Kristem bezvýhradně Bohu a tak na sobě zaku-
sit oživující odpověď Otcovu.

3.- Naděje na vzkříšení přesahuje lidské chápání. To, co očekává křesťanská jistota vzkříšení, se ovšem dá vyjádřit jen v obrazech. Obraz však neznamena fantazírování a snění. Odkazuje spíše na skutečnost, která leží nad lidskými pojmy (srv. seš. 14/2.21). Kdo věří ve vlastní vzkříšení, získává odvahu budovat svůj život podle této budoucnosti, která přesahuje všechny lid-
ské pojmy. Jeho jistota získá tuto důvěřivou naději z víry v Ježíšovo zmrtvýchvstání, v němž bylo anticipováno dovršení bu-
doucnosti.

4.- Naděje na vzkříšení se opírá o definitivní rozhodnutí pro Krista a o společenství svatých.

Pascal napsal: "Člověk umírá sám!" To je zároveň pravdivé i nepravdivé. Pravdivý je tento výrok v tom, že všechno opravdově lidské se vztahuje na jednotlivou lidskou osobu. A to platí nejvíce a nejtvrději o smrti. V této skutečnosti osamocení člověka ve smrti se otevírá přístup k pravdě víry o bezprostřední konfrontaci s Bohem po smrti, či lépe ve smrti. V klasické dogmatice se to označuje výrazem "osobní soud". S touto "událostí", kterou lze vyjádřit jen v obrazech, je spojena závažnost skutečného rozhodnutí o životě člověka. Jen kdo si je této závažnosti vědom, může doufat, že tato poslední hodina bude pro něho a pro všechny lidi hodinou milosrdenství a ne hodinou zavržení.

Naděje na toto milosrdenství není nějakou bezdůvodnou nadějí. A v tom spočívá nepravdivost uvedeného pascalova výroku. po smrti Ježíše Krista neumírá již žádný člověk sám, vždy u něho stojí pán. Jestliže lidová křesťanská víra prosí o přispění v hodině smrti také světce, prozrazuje znalost něčeho, co přerůstá mnohé posměvače této zbožnosti. Také společenství věřících přenáší křesťana přes smrt, zastávat tuto myšlenku znamená věřit křesťansky, věřit v církev.

5.- Naděje na vzkříšení očekává dovršení světa člověka.

Fakt, že skutečnost, která přesahuje lidské pojmy, se dá vyjádřit jen v obrazech, platí zvláště o "členění o posledním soudu", o začátku konečného dovršení.

Novější exegese ukázala, v novozákonních zprávách o této události se dokazuje, že jdeme vstříc konečnému, Bohem řarovanému stavu lidského společenství; písmo však neuvádí, zda se to stane náhlou katastrofou nebo postupnou přeměnou.

Přístup k tomuto očekávání víry otevírá opět pohled na osobní smrt a naději člověka na trvání. Člověk, který umírá není osamocená jednotka bez vztahů, má přátele, příbuzné, má radost a zájmy, tělo, které nejen "má", ale kterým "je". Nechce se octnout v budoucnosti jinak než ve společenství, než v různosti vztahů, které navázal, než v prostoru života, který spočívá ve věcech, jež člověka obklopovaly, a především v jeho lidských setkáních. Naděje na trvání člověka bez tohoto všeho by byl životu nepřátelský ústup z tohoto světa.

6.- Naděje na vzkříšení dostává svou podobu z působení Ježíšova.

že naděje na konečné dovršení není žádným sněním, víme od Boha, o němž ovšem můžeme mluvit opět pouze v obrazech. Ale jako křesťané můžeme říci více; z života a učení Ježíšova poznáváme, že víra v konečné dovršení není víra v nějakou pomyslnou skutečnost, ale že tato víra nabývá zcela jasné podoby. Odvažujeme se totiž věřit, že bude dovršeno to, pro co žil Ježíš: člověk, osoba, bližní, společenství. Můžeme věřit, že ke vzkříšení jsou povoláni všichni lidé, protože Ježíš zemřel za všechny (srv. seš. 14/2.22).

Otázka, jak a kdy se to stane, je nůtno chápat ve světle toho, co o tom řekl Ježíš: "O tom dni však nebo o té hodině (formách a skutečnostech) neví nikdo, ani andělé v nebi, ani Syn, toliko Otec." (Mk 13,32)

3.23 konečné třibení a zrání

po vnější stránce může lidský život různým způsobem ztroskotat. Jako třeba v nemoci nebo ve vlastní vině. Je však možné, že tento vnější dojem neodpovídá skutečnosti a dotýká se pouze povrchu lidského života. Tak je možné, že se člověk nemocí a vytríbí a vyzraje. Je to však možné i vinou?

1.- Odpuštění

Jestliže vůbec může existovat zrání prostřednictvím viny, pak jedině v tom případě, že se na tom účastní ten, komu byla učiněna křivda. Lidská zkušenost nás poučuje, že vina a selhání mohou napomáhat duchovnímu zrání viníka jen tehdy, jestliže je druhým přijat v lásce. Z lidské zkušenosti víme, že je možno druhému pomoci, aby se dostal z beznašejné situace a ze své viny. To se děje pochopením, dobrým přístupem k němu, odpuštěním.

A právě tuto zkušenost udělali lidé s Ježíšem z Nazareta. prastarý text v Mar 2,1-2 je toho nejkrásnějším příkladem;

"Když Ježíš viděl jejich víru, dí ochrnutému: "Synu, odpouštějí se ti tvé hříchy." Seděli pak tam někteří zákoníci a mysli si: "Co tento tak mluví? Rouhá se! Kdo může odpouštět hříchy, ne-li sám Bůh?" Ale Ježíš poznal hned svým duchem, že tak myslí potajmu, a praví jim: "proč myslíte na takové věci v svém srdci? Co je snáze říci ochrnutému: "Odpouštějí se ti hříchy", či říci: "vstaň, vezmi své lože a choď?" Abyste však věděli, že Syn člověka má na zemi moc odpouštět hříchy" - dí ochrnutému - "tobě pravím: vstaň, vezmi své lože a jdi domů!" A hned vstal, vzal své lože a odešel přede všemi, takže se všichni dovili, chválili Boha a pravili: "Nikdy jsme nic takového neviděli."

to, co se mezi lidmi objevuje jen v náznaku, stalo se u Ježíše Krista skutečností a jistotou; u tohoto člověka se mi dostává odpuštění zcela jistě! A právě toto odpuštění může pro člověka znamenat třibení a zrání.

Jestliže tuto zkušenost opatrně přeneseme na konec lidského života, dostaneme se ke starému učení o očistci, o stavu očištění. Místo abychom diskutovali o představách "očistného ohně", zaměříme se spíše na to, co je tu vlastně míněno: Člověk, který se s konečnou platností setkává s Bohem, stojí před Bohem odpouštějícím, a to pro něj znamená: bude třiben, aby vyžrál do stavu, kde se každé břemeno viny, ať je sebetěžší, ztrácí v Boží dobrotě. A v tom nachází člověk své dovršení.

2.- Odmitnutí ze strany člověka.

Že však člověk může ve vině také zcela ztroskotat, plyne ze dvou základních skutečností křesťanské víry: ze skutečnosti svobody, bez níž neexistuje lidské bytí, a ze skutečnosti, že lidský život je neopakovatelný, že má konečný charakter (jinak by i sama svoboda byla jen nezávazný žert). Obojí dohromady však znamená: Člověk může ve své svobodě s konečnou platností selhat, může zcela ztroskotat.

A to je přesně učení o pekle. Někteří dnešní teologové mluví o naději, která se vztahuje i na peklo. Smíme a dokonce snad musíme doufat, že Boží odpouštějící milosrdenství je větší než nejhanebnější zneužití svobody, jakého je člověk schopen. Ale možnost, že někdo bude Bohu vzdorovat tak, že se mu věčnost staně peklem, je dána faktem lidské svobody. Nemůžeme toto tajemství rozřešit, ale můžeme je svěřit Božímu milosrdenství.

3.24 Boží budoucnost v lidské přítomnosti

Křesťanská víra a křesťanská teologie si právě v poslední době jasněji uvědomují, že skutečnost konce, smrti, vzkříšení, nebe, očištění je přítomna již v této době. Křesťan je i tam, kde ještě nedosáhl svého cíle, určen tímto cílem. Biblicky je to vyjádřeno: Ježíš je zároveň ten, kdo "nám jde vstříc" (srv. Mk 14,16) i ten, kdo s námi zůstává "po všechny dny až do konce světa" (srv. Mk 28,20).

Třibení, dovršení, trvání, naděje, konečné rozhodnutí nejsou tedy záležitosti budoucnosti, dějí se všude tam, kde se křesťan již teď konfrontuje s Ježíšem.

3.3 Modlitba jako způsob uskutečnění křesťanské existence

konkrétní křesťanský život, který probíhá v naději na dovršení a je touto nadějí formován, se uskutečňuje různým způsobem, např. v jednání, v askesi, v modlitbě, ve službě Bohu, ve skutcích lásky k bližnímu, v přijímání utrpení. všechny tyto složky tvoří jednotu a nelze některou z nich izolovaně považovat za oelek křesťanského a duchovního života.

Mluvíme-li v tomto oddílu (3.3) o modlitbě a v následujícím (3.4) budeme mluvit o utrpení v křesťanském životě, pak je to proto, že se tu jedná o dva způsoby uskutečnění křesťanského života, které byly v minulosti ztotožňovány s celkem duchovního života. právě u nich je třeba uvážit, jak se zařazují do jednoty křesťanského života.

3.31 Modlitba jako sebenalezení člověka před Bohem

Pro pochopení, co to je křesťanská modlitba, můžeme vyjít z psychologického pojmu "sebenalezení" nebo "nalezení své identity".

Každá aktivita je trvale smysluplná, jestliže je jejím základem "přijetí sama sebe". Jen ten může nezištně přistoupit k druhému, kdo si je jist sám sebou, stejně jako platí i obráceně, že sám sebe může nalézt jen ten, kdo se obrátí k druhému. Být si jist sám sebou, být "identický" může být jen ten, kdo ve svém životě zpracuje všechny minulé i přítomné zážitky, kdo řekne "ano" ke všemu, co je mu dáno prožít, kdo sám sebe přijímá ve své omezenosti a jednostrannosti.

křesťan ale ví, že svou identitu nemůže nalézt bez Boha, který udává rozhodující smysl jeho života. Po hledání své identity musí proto zahrnout i Boha; a osobní přizvání Boha do našeho života se děje v modlitbě, je dokonce již modlitbou.

3.32 Modlitba jako rozhovor člověka s Bohem

====

Modlitba jako křesťanské nalezení vlastní identity v Bohu; tato myšlenka se může zdát novou tomu, kdo je zvyklý chápat modlitbu jako "rozhovor s Bohem". A přece odpovídá tento pohled křesťanské tradici, která často definuje modlitbu jako "pozdvih-

nutí myslí a srdce", tedy středu naší osobnosti k Bohu.

Tímto pohledem dostává jisté ospravedlnění situace mnohých moderních křesťanů, kterým jde velmi těžko přes rty říci Bohu "Ty", tedy jej oslovit jako osobu, kteří jsou však spíše schopni obrátit se k nepojmenovatelnému, tajemnému základu života.

Na druhé straně je nutno si uvědomit, že člověk nemůže najít smysl svého života nikde jinde než v osobním vztahu, v lásce.

Tato lidská zkušenost je především potvrzena písmem. Ježíš nás učí říkat Bohu "Ty" a "Otče". Nelze tedy přijmout Ježíše a nedbat jeho láskyplného a důvěrného vztahu k Otci.

Ačkoliv si uvědomujeme, že Bohu říkáme "Ty" zcela jiným způsobem než lidem, nemůžeme se tohoto oslovení Boha zříci. Je to nezaměnitelný způsob, jak i dnes dělat to, co dělal Ježíš a k čemu nás uschoпил.

3.33 Způsob modlitby

Vnitřní jednota křesťanské modlitby, jak byla charakterizována jako "pozdvížení myslí a srdce k Bohu" a "rozhovoru s Bohem", se projevuje v různých způsobech modlitby.

1.- prosebná modlitba

Vždy znovu se objevovaly v církvi proudy, které považovaly prosebnou modlitbu za něco nepřijatelného ve vztahu mezi člověkem a Bohem. Nanejvýš prý je možno ji chápat jako svěřování se do Boží prozřetelnosti. vzdát se však prosebné modlitby znamená popřít, že Bůh je "Ty", které slyší a může vyslyšet. A popírá, že Bůh tím, že vyslyší člověka, mu dává sama sebe. Tak jako každá pravá prosba mezi lidmi nevyprošuje jen něco, ale vždy se též dožaduje náklonnosti druhého, tak každá skutečná prosebná modlitba míří přímo na Boha, který se v Ježíši Kristu dává lidem. protože Bůh slíbil, že dá lidem v Kristu sama sebe, a protože tím slíbil lidem spásu, má křesťan absolutní jistotu vyslyšení která přesahuje každý jednotlivý konkrétní obsah prosby. v této jistotě má zároveň základ každá určitá malá nebo velká prosba křesťanů.

2.- Meditace

To, co křesťanská tradice označuje pojmem "meditace", rozjímání, je třeba chápat především jako hledání vlastní identity.

V zásadě je podle křesťanského pojetí meditace vždy zaměře-

na na nějaké "Ty": na Boha, na člověka, na okolní svět, na slovo písma, na životní úkol. Neboť člověk nenachází sama sebe v kroužení kolem sebe, nýbrž v přístupu k "Ty".

"Látka" takové meditace může být různá, jako jsou různé lidské záležitosti, pro křesťana zde má však vždy jasnou přednost písmo, neboť je to místo, kde se člověk v Ježíši Kristu setkává s Božím požadavkem.

Meditace zaměřená dovnitř, jak je nyní pěstována pod vlivem myšlení dálného východu, může být křesťany použita jen v rámci meditace zaměřené na "Ty". Tato meditace zaměřená dovnitř může napomáhat soustředění, koncentraci, usebrání.

Člověk si uvědomuje sama sebe tím, že vypojí aktivitu, vyloučí představy a pojmy a zcela zklidní tělesné pochody.

Jiný druh meditace zaměřené dovnitř slouží budování vlastního života. Tradičně se zde mluví o "zpytování svědomí". To se nesmí stát sebetrýzněním, ale musí si uchovat charakter modlitby. V důvěře v Boží působení v člověku se má otevírat naději.

3.- Rozhovor jako modlitba

Důležitým způsobem modlitby je modlitba ve společenství. Tím zde není myšlena ani tak liturgie, jako spíše rozhovor, který je tak intenzivní a osobní, že si zaslouží označení modlitba.

Možnost takové modlitby je založena na slibu pána a na skutečnosti církve. Kristus se ztotožňuje se svými věrnými a slínil svou přítomnost tam, kde jsou dva nebo tři shromážděni v jeho jménu. Jestliže tedy lidé spolu mluví - v otevřenosti vůči sobě a ve snaze chápat druhého - mohou se setkat s Bohem, a pak je to modlitba, i když se na Boha přímo neobracejí.

4.- Modlitba děkovná a oslavná

Modlitba se však také musí umět nezištně postavit před Boha. To se snaží uskutečnit klasické modlitby chvály, díky a klanění. Člověk nachází sám sebe právě v tomto nezištném stání před Bohem. Stejně jako nachází sám sebe na čistě lidské rovině ve svobodě, radosti a prožívání volného času.

5.- Liturgická modlitba

Liturgická modlitba vychází z víry v církev. Je to modlitba se samotným pánem, který je v církvi přítomen ve slově a ve svátosti.

Mnohé z toho, co se nám v liturgii a modlitebních knihách

kládá, přesahuje jistě síly jednotlivce, aby to vše realizoval. Ale právě tyto klasické formy modlitby (s vrcholem v mešních textech) ukazují, že tato modlitba je vždy víc než "moje" a "tvoje" modlitba. Taková modlitba se uskutečňuje v církevním společenství. Musí proto zasahovat celou šíři křesťanského společenství a vycházet z tradice křesťanské modlitby.

Tam, kde se odstup mezi osobní realizací a ustálenou formou modlitby stane nepřekročitelným a věřící se jí i přes velkou námahu nemohou již přizpůsobit, je čas vytvořit nové formy.

6. politická modlitba

Termín "politická modlitba" vyjadřuje v naší době takovou formu modlitby, která je zaměřena výrazně na nasazení člověka pro svět a chce probudit vědomí lidí pro toto nasazení.

V zásadě patří tato forma modlitby bez diskusí ke křesťanské tradici. Ale ani tato forma nemá být izolována, nýbrž musí být chápána a uskutečňována ve spojení s ostatními formami modlitby; jinak by se z ní mohla velmi snadno stát politická agitace.

3.34 Kristus, cesta a cíl modlitby

Cestou i cílem modlitby je pán. Je především cestou k modlitbě. U Krista křesťan poznává, jak se má modlit, že se smí modlit a že si může být jist vyslyšením. To má na mysli písmo, když mluví o "modlitbě ve jménu Ježíšově". Jinými slovy: Modlit se v Kristu znamená modlit se s důvěrou, která nám byla dána jeho příchodem a zaměřovat modlitbu stále na jeho poselství.

Ale z písmo zároveň známe, že se učedníci neobraceli s důvěrou na Boha jen skrze Ježíše, nýbrž že se obraceli s důvěrou přímo na Ježíše. Ježíš je ten, kdo jim zaručuje, že budou Bohem vyslyšeni.

V této zkušenosti modlitby prvotní církve je též kořen víry v Boží Trojici, totiž víry, že Ježíš nejen u Otce prosí, nýbrž že spolu s ním uděluje to, o čem se prosí.

právě modlitba skrze Krista a v Kristu nám také může otevřít přístup k tajemství Nejsvětější Trojice a ke způsobu modlitby, který je poznamenán tímto tajemstvím.

3.35 Obsah modlitby

Co je obsahem modlitby? V zásadě - jak jsme již objasnili -

je to život v celé své různosti. Tato různost musí být v modlitbě soustředěna na střed modlitby, na Boha v Ježíši Kristu.

Neexistuje tedy žádná životní záležitost, která by se nemohla a neměla stát předmětem modlitby. Existuje však pořadí témat modlitby. Toto pořadí určuje velmi dobře Otčenáš.

3.36 Řád modlitby

v tradiční zbožnosti (a též v mnoha "zповědních zrcadlech") hraje velkou roli otázka po normách modlitby, tj. otázka, kdy, jak často, jak dlouho a jakým způsobem se má člověk modlit. Je těžké stanovit pro modlitbu jednotlivce přesné normy. A přece je třeba tyto normy hledat, jestliže chce člověk najít sama sebe a své místo v církvi.

1.- Řád modlitby je určen jednotlivými prožitky

K rozvinutí své svobody potřebuje člověk všezahrnující řád, o který se může opřít a který jej zbaví mnoha zbytečných zátěží. Kdyby totiž člověk každé své rozhodnutí musel začínat znovu z nulového bodu bez předchozích předpokladů, stal by se brzy psychopatem. Není pravda, že řád zotročuje, zotročuje jen řád, jehož smysl člověk nesmí nebo nechce zkoumat a prověřovat.

Konkrétní život člověka se podle lidské zkušenosti dělí na časové úseky, na větší nebo menší jednotky prožitku. Z toho vyplývá pro modlitbu téměř samo od sebe, každá samostatně prožívaná časová jednotka vyžaduje svůj čas pro modlitbu. Jestliže je nějaký časový úsek poznamenán lidským zážitkem, pak má křesťan tento úsek reflektovat, tj. nějakým způsobem jej zpracovat v modlitbě.

Den je normální časovou jednotkou lidského života. Modernímu člověku se zdá, že den jako časová jednotka života ustupuje větší jednotce - týdnu. Z toho může nabyt neděle na významu jako základní pevný bod modlitby.

Jestliže je vůbec dovoleno tyto osobní záležitosti časově měřit a jestliže se míra odvozuje se širokého chápání celé otázky, jak jsem k ní přistoupil, pak ten, pro koho je den časovou jednotkou lidských prožitků, by neměl považovat půlhodinu za příliš dlouhý čas pro modlitbu. Tento požadavek se však o do času i způsobu modlitby nesmí nikomu vnucovat.

Intenzivní zabývání se lidskými otázkami (i svými vlastními) může vést k takové blízkosti k modlitbě, že stačí někdy jen

velmi krátký závěr (Amen - tak se staň), abychom to vše mohli chápat jako vlastní modlitbu. procházka, klidné posezení, četba, hudba ap., které vedou k spustředění se, před Bohem, k meditaci, jsou mnohdy cennější než křečovité nebo jen formální odříkávání textů modliteb. Přitom jistě není třeba zdůrazňovat, že se tím nesnižuje hodnota "ústní" modlitby, ale že se tím odmítá jen žvanivost, odsouzená Horským kázáním.

2.- Řád modlitby je určen impulsem okamžiku

Řád modlitby, který se řídí časovými jednotkami života, vytváří prostor pro "spontánní situační modlitbu". Tento výraz se snaží nově formulovat starší výraz "střelná modlitba". Je tím míněno, že se člověk nesnaží modlit vně proudu života, ale chápe se příležitostí a odpovídá na podněty, které přináší život.

3. Řád modlitby je určen životem společenství

Jako třetí faktor musí život modlitby jednotlivce určovat společenství (církve-obec). Nutným projevem křesťanského společenství je společná modlitba. Jednotlivec se musí snažit zařadit své soukromé zájmy do společné modlitby a společná modlitba musí brát zase ohled na jednotlivce (srv. 3.33.5).

3.37 Formy modlitby

Bylo by nepochopením křesťanské modlitby, kdyby se kvůli zachování niternosti modlitby prohlásily za nepřipustné všechny vnější útvary, ceremonie a zvyky. U modlitba potřebuje vnější projev - ale každý vnější projev má v sobě nebezpečí, že se stane samoučelným; tím se dostává do nebezpečí, že se stane magií (Bůh je k něčemu nucen určitými úkony) nebo pověrou (víra se zaměřuje nikoli na Boha, ale na vnější projev). protože vnější projevy jsou pro každý plně lidský úkon. nezbytněa protože spása Boží zasahuje celého člověka v jeho konkrétní skutečnosti, nejde o to, abychom odmítali poutě, svátostiny, úctu svatých, různé pobožnosti a žehnání, ale musíme je kriticky přezkoumat.

poutě např. mohou být stejně pověřčivým kultovním putováním jako způsobem, jak si připomenout, že křesťan je poutníkem na cestě k Bohu. - požehnání domova může být projevem pověry jako projevem důvěry v ochranu Boží; je možné si přitom uvědomit, že nejen lidská duše, ale i celý dům musí být křesťanský. - Mariánská úcta mohla a může odvádět od středu křesťanské víry; ale právě ve svých velkých dějinných formách byla výrazem víry ve velikou moc Boží milosti. Úcta ke svatým se může zvrhnout v modloslužbu; ale stejně dobře se může stát výrazem víry ve společenství.

3.38 Těžkosti při modlitbě

Nikomu se nedaří v životě vždy všechno. Někdy musí každý poznat, co je neúspěch a selhání. Smrt dokazuje nezadržitelně a brutálně, že život jako celek je nezdarem. Křesťan ale ví z víry, že i zánik a beznaděje (= kříž) se otevírají k většímu Bohu a k jeho příslibu spásy (= zmrtvýchvstání). To platí i pro zdar i nezdar při modlitbě.

Křesťanská tradice zná tyto potíže modlitby, jak je zřejmé z jejích výroků o temnotě modlitby a dokonce i o odporu k ní. To, že člověk není schopen se modlit, nemusí ještě znamenat jeho lidské selhání. Jistě i to se může stát. Ale kdo trpí tím, že se nemůže modlit, musí vědět, že právě toto patří k pravé modlitbě. To, že se "pozdvížení mysli k Bohu" a "rozhovor s Bohem" prostě nedaří, má základ v tom, že Bůh je vždy větší a že člověk při svém nacházení Boha jej stále musí ještě hledat.

Bůh je jiný než všechno to, co se o něm uplatňuje při modlitbě z vědomostí a zkušeností o něm. Proto se musí i v modlitbě projevit rozdíl mezi Bohem, jak jej chápe člověk, a Bohem, jak je sám v sobě. Tento rozdíl může člověka mučit, může znamenat "temnotu" a bolest.

Ale ani člověk není nikdy u konce sám se sebou. Nezdary a selhání provázejí celou jeho cestu. Důvody a cíle jsou vždy větší a jiné než to, co z nich v určitém okamžiku uskutečníme. Tento rozdíl mezi dovršením a přítomnou lidskou skutečností může také přispívat k obtížnosti a bolesti modlitby.

3.4 Utrpení v životě křesťana

3.41 Význam utrpení

Utrpení tvoří druhou základní podobu lidského života v naději.

1. Utrpení jako utrpení života

K základním úkolům člověka patří nést a překonávat utrpení a zklamání v životě. Křesťan nesmí ani velkou bolest prostě odsunout stranou nebo ji potlačit - třeba útěšným odkazem na posmrtný život. Právě naopak. Lepší budoucnost, dovršení slíbená Bohem, by mu měla dodávat sílu, aby plně zakusil a nesl utrpení jako lidskou skutečnost.

To se samozřejmě netýká skutečností, jimž se můžeme vyhnout; bezdůvodné vyhledávání utrpení je něco chorobného. Ale

těžké hodiny, které patří k lidskému bytí (ztráta milovaného člověka, ztráta životních sil, nakonec i ztráta života samého), by měl křesťan snášet uvědoměleji než jiní, neboť z víry ví, že Bůh požehnal i utrpení.

2.- utrpení jako pokání

v dějinách křesťanského duchovního života může utrpení nabýt charakteru pokání. To je i podle poznatků psychologie životní nutností. ghyby, selhání musejí být v mysli duchovně zpracovány a zužitkovány pro výstavbu osobnosti. To platí ve zvětšené míře pro křesťany.

Toto zpracování nemůže být plodné bez bolesti a utrpení. A ke křesťanství patří i převedení této myšlenky do tělesné roviny, neboť každý duševní stav je plně sám sebou, má-li i tělesné vyjádření. vnitřní kající smýšlení bez vnějšího činu pokání je přinejmenším nevěrohodné.

3. utrpení jako vzdání se

Snad je možno v životě křesťana najít ještě jedno místo, kde hraje důležitou roli utrpení, obět, kříž, totiž tam, kde se křesťan dobrovolně něčeho vzdává. Cílem takového zřeknutí může být, že se člověk osvobodí pro sebe sama, pro Boha a pro bližního a že se nenechá utopit v přemáře vnějších nabídek a dráždidel. Cílem však také může být, aby se zocelil pro životní utrpení, které může přijít. Je to pak jakýsi "trénink pro skutečné případy".

Tento druh askeze se však může snadno zvrhnout. Slova evangelia jako "jde-li kdo ke mně a nemá v nenávisti svého otce.. nemůže být mým učedníkem" (Lk 14,26) a podobné výroky nechápou toto zřeknutí jako obecnou normu, ale jsou jen ilustrací centrálního povolání k bezpodmínečnému následování Krista.

Takové odříkání musíme chápat především jako v pozitivním obsahu, tj. aby sloužilo následování Krista a umožňovalo nasazení se pro druhé. velmi snadno by se totiž mohlo změnit na sebe-trýznění.

4.- utrpení jako spoluutrpení s Kristem

v tradici křesťanské mystiky se setkáváme s výroky, že každé utrpení se může stát svátostí Ježíšova kříže, tj. že může zprostředkovat vykupitelské a spásnosné působení Ježíšova kříže. Je tedy křesťansky smysluplné podstupovat dobrovolné utrpení jen kvůli utrpení Kristovu?

při odpovědi na tuto otázku je třeba uvážit, utrpení není hodnota sama o/ sebe, každá askeze, která si žádá kříž jen pro kříž sám (a nikoli proto, že "tak chce otec" Lk 22,43), je per-versní. přesto je třeba chránit před příliš rychlým odsouzením dobrovolného přijetí utrpení, protože setkání člověka s Bohem je tak individuální a může zasahovat do takových hloubek, že je zde každý cizí soud nepřislusný. Stojíme před tajemstvím milosti, kterého se člověk může dotknout, ale které nemůže pochopit.

východisko k pochopení dobrovolně přijatého utrpení je snad možno najít v uvážení významu, jakého může bolest a utrpení na- být v lidském životě. Tak může sklíčenost, bolest, trest přivést dítě hlouběji k pochopení bezpečnosti u rodičů. Kde ovšem není tento prožitek bezpečnosti, působí utrpení zatvrzelost. -pro mládež se může pokání, obět, dobrovolné odřeknutí něčeho stát zkouškou vlastních sil. - lidská zkušenost také zná, že bolest, neúspěch, utrpení obrací člověka do jeho nitra a proráží zeď po- vrchnosti, aby se člověk dostal k svému vlastnímu já. - další pokus proniknout do křesťanského učení o utrpení tkví ve společ- né zkušenosti utrpení. Bolest může otevřít hlubiny lidské osob- nosti a - pod vlivem společně přestálého nebezpečí - se těsněji spojit s druhým. Toto všechno dává přinejmenším tušit, že spolu- utrpení s Ježíšem nebo touha po něm může hrát v životě křesťana význačnou roli.

Ale i zde musíme uvážit, že takový postoj se může velmi lehce zvrhnout v něco naprosto nekřesťanského. A proto právě je nutné, aby samozřejmým základem bylo pokorné "přijetí sama sebe", přijetí běžných utrpení života.

3.42 Ježíš Kristus - základ naděje ve chvílích utrpení

Křesťana nikdy nesmí přitahovat samo utrpení, nýbrž trpící Ježíš. Tento Ježíš je však pro křesťany vždy Ježíš zmrtvýchvsta- lý. pro křesťana stojí proto zkušenost utrpení a naděje na zmrt- výchvstání velmi blízko sebe nebo se dokonce spojují v jednotu.

A právě tady má křesťanství rozhodnou šanci v naší době. Ne- hlásá totiž spásu za beznadějnou situaci lidstva nebo vedle ní, neodkazuje od trpícího člověka k Bohu, který přináší útěchu. Obrací se přímo na trpícího člověka tím, že odkazuje na Ježíše Krista, "který za nás zemřel, a co více, byl vzkříšen a sedí po pravici Boží a přimlouvá se za nás" (Řím 8,34).

3.43 Ježíš Kristus - Boží ANO k lidskému životu

Klíčem ke křesťanskému chápání lidského utrpení a vůbec k pochopení křesťanského učení o člověku je sám Ježíš Kristus, zvláště jeho smrt a zmrtvýchvstání. Smrt a zmrtvýchvstání Ježíšovo znamená soud nad člověkem v hříšném propadnutí sobě samému. znamená však také konečné Boží ANO tomuto člověku.

Touha člověka po něčem trvalém tedy nekončí v marnosti zániku, ale žije z Božích příslibů. po čem člověk touží, a dokonce i to, co vytrpí, dostává zde trvalý smysl, konečný význam. Život křesťana nestojí v e d l e konkrétního lidského života, hýbrž probíhá v tomto životě, je tímto životem, uskutečňuje se jako tento život. Základem této důvěry je Ježíš Kristus. v obrazné řeči Horského kázání nás Ježíš vybízí k této důvěře neopakovatelně prostým způsobem: "jestliže tedy Bůh tak odívá polní trávu, která dnes je a zítra bývá hozena do pece, oč spíše vás, malověrní!" (Mt 6,30). U Pavla čteme podobně: "Kdo bude žalovat na vyvolené Boží? Bůh, jenž ospravedlňuje? Kdo odsoudí? Ježíš Kristus, který za nás umřel, ano byl vzkříšen, který je na pravici Boží, který se též za nás přimlouvá? Kdo nás tedy odloučí od lásky Kristovy? snad soužení, či úzkost, či pronásledování, či hlad, či nahota, či nebezpečnost, či meč?... Ale v tom všem dokonale vítězíme skrze toho, jenž si nás zamiloval." (Řím 8,33-37)

3.5 Ú_k_o_l_y

1. Zopakujte, v jakých napětích lze vidět život křesťana. Charakterizujte stručně tyto póly.
2. Mluvili jsme o skutečnostech víry v dovršení, které je tradičně vyjadřováno slovy jako osobní soud, nebe, očištec, peklo, poslední den. které nesprávné nebo jednostranné představy tím byly podle Vašeho mínění opraveny?
3. V 3.35 bylo řečeno o modlitbě "otče náš", že uvádí pořadí témat modlitby. ukažte toto pořadí přímo na textu modlitby.
4. V čem jsou nedostatky a přednosti těchto definic modlitby:
 - modlitba jako sebenalezení člověka v Bohu;
 - modlitba jako rozhovor člověka s Bohem?
5. Čím je možno zdůvodnit určitou kázeň v modlitbě?